

2022
ALUEVAALIT

4

VAALI- OHJEET

Ennakkoäänestys kotimaan
yleisessä ennakkoäänestys-
paikassa

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIOHJEET VUONNA 2022 TOIMITETTAVIA ALUEVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 23.1.2022 toimitettavia aluevaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.11.2021–28.2.2022.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Digi- ja väestötietoviraston tehtävät
- Nro 8: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2021

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2021
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2021

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA	5
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	7
2.1 Yleistä	7
3. ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALITOIMITSIJAT	9
3.1 Vaalitoimitsijoiden määrääminen	9
3.2 Kuka voidaan määrätä vaalitoimitsijaksi?	9
3.3 Vaalitoimitsijoiden lukumäärä	10
3.4 Vaalitoimitsijan estetilanteet	10
3.5 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus	10
3.6 Vaalitoimitsijan tehtävät pääpiirteittäin	10
4. ENNAKKOÄÄNESTYS	12
4.1 Ennakkoäänestyksen aika	12
4.2 Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen	13
4.3 Järjestelyt ennakkoäänestyspaikassa	14
4.4 Ennakkoäänestyksen toimittaminen	23
4.5 Äänestäjän avustaminen	42
4.6 Järjestyksen ylläpito	43
4.7 Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	45
4.8 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja palauttaminen	48
5. MUITA OHJEITA	49
5.1 Oikeusministeriön vaalisivut	49
5.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	49
5.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	49
5.4 Yhteystietoja	50

Liitteet:

LIITE 1a Vaalilaki 2.10.1998/714	51
I OSA YHTEISET SÄÄNNÖKSET	51
1 luku Yleiset säännökset	51
2 luku Vaaliviranomaiset	53
3 luku Äänioikeusrekisteri	56
4 luku Ehdokasasettelun viranomaistehtävät	60
5 luku Ennakoäänestys	64
5 a luku Kirjeäänestys.....	71
6 luku Vaalipäivän äänestys	73
7 luku Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen	78
8 luku Muutoksenhaku	81
II OSA VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET	83
9 luku Eduskuntavaalit	83
10 luku Presidentinvaali.....	83
10 a luku Aluevaalit (29.6.2021/649)	83
11 luku Kuntavaalit (8.5.2015/563).....	86
12 luku Europarlamenttivaalit	86
III OSA ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	87
13 luku Täydentävät säännökset.....	87
14 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	89
LIITE 1b Hyvinvointialuelaki 611/2021	90
LIITE 1c Toimeenpanolaki 616/2021	92
LIITE 1d Hallintolaki 434/2003	93
LIITE 2a1 Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä).....	95
LIITE 2a2 Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)	96
LIITE 3 Ilmoituskortti (ilman kuittausmerkintää)	97
LIITE 4 Vaalikuori	98
LIITE 5 Lähetekuori	99
LIITE 6 Äänestäjistä pidettävä luettelo	100
LIITE 7 Lähetekuorten kuittauslista -lomake	102
LIITE 8 Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	103
LIITE 9 Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	104
LIITE 10 Eräitä määräaikoja	105

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA

Aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 12.–18.1.2022 ja ulkomailla 12.–15.1.2022. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 5.1.2022.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998; liite 1a) ja laissa hyvinvointialueesta (611/2021). Ensimmäisistä aluevaaleista säädetään lisäksi laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (616/2021).

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua liitteessä olevaan koosteeseen aluevaaleja koskevista lainkohdista. Vaaliohjeet vain tämentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikel-
poisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja aluevaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 3.12.2021 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 30.12.2021 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään ainoastaan sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän lähialueen (eduskuntavaalien vaalipiirin) yleisistä ennakkoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat on lueteltu osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai

- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kotiaänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä ilmoituskortissa.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2022 aluevaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.1.1 Kelpoisuusrajoitukset aluevaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003; liite 1b) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.1.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas tai ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan ja vaaliasiamies 28 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.1.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALITOIMITSIJAT

3.1 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Äänestyksen toimittamisesta kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa huolehtivat vaalitoimitsijat.

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä niin ajoissa, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakkoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

3.2 Kuka voidaan määrätä vaalitoimitsijaksi?

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei kuitenkaan saa olla vaalitoimitsijana eikä myöskään hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa eikä vanhempansa.

Vaalitoimitsijoilla tulee olla riittävä kielitaito sen mukaisesti kuin kielilaissa (423/2003) ja saamelaiden kotiseutualueella myös Saamen kielilaissa (1086/2003) on kielellisistä oikeuksista säädetty.

Kaksikielisen kunnan ennakkoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakkoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat heidät tietävät. Mikäli ennakkoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi "Jag talar också svenska" tai "Minä puhun myös suomea") niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakkoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

3.3 Vaalitoimitsijoiden lukumäärä

Jokaisessa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa tulee vähintään kahden vaalitoimitsijan olla samanaikaisesti paikalla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa uskoa muulle henkilölle. Samaan ennakkoäänestyspaikkaan on mahdollista ja jopa suositeltavaa määrätä useampiakin kuin kaksi vaalitoimitsijaa. Vaalitoimitsijoita tulee määrätä riittävästi myös sairaustapauksia ja vastavia silmällä pitäen. Ennakkoäänestyspaikkaan voidaan esimerkiksi nimetä kahdeksan vaalitoimitsijaa, joista neljä määrätään varsinaisiksi vaalitoimitsijoiksi ja loput neljä varalle.

3.4 Vaalitoimitsijan estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään, esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakkoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakkoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

3.5 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa.

Oikeusministeriön tiedossa ei toistaiseksi ole vaalitarkkailumission kohdistumista Suomeen vuoden 2022 aluevaaleissa.

3.6 Vaalitoimitsijan tehtävät pääpiirteittäin

Vaalitoimitsija huolehtii ennakkoäänestyspaikassa seuraavista tehtävistä:

- 1) järjestee ennakkoäänestyspaikan äänestystä varten,
- 2) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi ennakkoäänestysasiakirjoja ja -tarvikkeita sekä äänestyskoppeja ja vaaliuurnia (jos niitä

käytetään) ja että asiakirjoja ja tarvikkeita säilytetään huolellisesti koko ennakkoäänestyksen ajan,

- 3) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi kuulutuksia ja tiedotteita, joista äänestäjät voivat saada tietoa äänestyksen tarkemmista järjestelyistä,
- 4) huolehtii ennakkoäänestyksen kulusta,
- 5) valvoo järjestystä ennakkoäänestyspaikalla,
- 6) toimii pyydettyäessä vaaliavustajana,
- 7) huolehtii kunkin ennakkoäänestyspäivän jälkeen siitä, että lähetekuoret viipymättä toimitetaan asianomaiselle keskusvaalilautakunnalle sekä
- 8) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyksen jälkeen käyttämättömät vaaliasiakirjat, äänestäjistä mahdollisesti pidettävät luettelot, vaalileimasimet sekä äänestyskopit ja mahdolliset vaaliurnat palautetaan keskusvaalilautakunnalle.

4. ENNAKKOÄÄNESTYS

4.1 Ennakkoäänestyksen aika

4.1.1 Ennakkoäänestyksen päivittäiset ajat

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on avoinna äänestämistä varten niin ennakkoäänestysajanjaksoon kuuluvina päivinä, jotka kunnanhallitus on määrännyt.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka voidaan avata äänestystä varten aikaisintaan arkipäivinä kello 8 sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 9. Vastaavasti ennakkoäänestyspaikka täytyy sulkea arkisin viimeistään kello 20 sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 18. Kunnanhallitus on määrännyt kullekin kotimaan yleiselle ennakkoäänestyspaikalle päivittäisen aukioloajan sanottuja rajoja noudattaen.

Kunnan vaalitiedotuksessa osaa päivittäisestä ennakkoäänestysajasta on voitu suositella ns. koronan riskiryhmiin kuuluville äänestäjille. Tällaisesta suosituksesta huolimatta kaikkien äänioikeutettujen on kuitenkin halutessaan päästävä äänestämään ennakkoäänestyspaikan aukioloaikoina.

4.1.2 Päivittäisen ennakkoäänestystoimituksen lopettaminen

Äänestäjällä, joka ennakkoäänestykselle määrättynä aikana on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole ehtinyt äänestää tuona aikana, on oikeus äänestää sanotun ajan päätyttyäkin. Toimitusta ei siis saa keskeyttää tai lopettaa ennen kuin jokainen, joka äänestämistä varten on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan ennen sen sulkemista, on saanut tilaisuuden käyttää äänioikeuttaan. Jos ennakkoäänestyspaikkaan on jonoa paikan sulkemisaikaan, vaalitoimitsijoiden tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä ohjaamaan jono paikan sisälle ja sen jälkeen sulkea sisäänkäynti.

4.2 Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

4.2.1 Oikeusministeriö tiedottaa

Yleisistä ennakkoäänestyspaikoista tiedotetaan äänioikeutetuille lähetettävän äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) liitteessä. Lisäksi oikeusministeriö julkaisee kaikkien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen osoitteet ja äänestysajat niissä vaalisivuillaan www.vaalit.fi.

4.2.2 Kunnan keskusvaalilautakunta tiedottaa

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava tiedoksi kunnan alueella olevat yleiset ennakkoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Virallisten kuulutusten lisäksi ennakkoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi tiedottaa myös muilla tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

4.2.3 Vaalitoimitsija tiedottaa

Vaalitoimitsijan asiana on huolehtia siitä, että ennakkoäänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan äänestäjille ennakkoäänestyspaikassa näkyvälle paikalle asetettavilla julisteilla, kuulutuksilla tai tiedotteilla ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. Tiedottamisessa voi käyttää oikeusministeriön tähän tarkoitukseen teettämiä A3-kokoisia ennakkoäänestyksen tiedotejulisteita.

Ennakkoäänestyspaikan ulko-oveen tai muuhun sopivaan paikkaan kiinnitetään tiedote viimeistään seitsemän päivää ennen ennakkoäänestyksen alkamista. Tiedote pidetään esillä koko ennakkoäänestyksen ajan. Tiedotteet voidaan myös kiinnittää ennakkoäänestyspaikan seinälle tai siellä mahdollisesti olevalle ilmoitustaululle taikka sijoittaa ennakkoäänestyspaikan ulkopuolelle. Silloin, kun ennakkoäänestyspaikka on keskellä jotain muuta toimintaa (esimerkiksi kauppakeskuksessa), vaalitoimitsijan on erityisesti huolehdittava siitä, että tiedotteita ennakkoäänestyspaikan sijainnista sijoitetaan mahdollisimman moniin sisääntulopaikkoihin ja infopisteisiin.

Opastus ennakkoäänestyspaikkaan tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset julkipanot sekä

muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.3 Järjestelyt ennakkoäänestyspaikassa

4.3.1 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalimateriaalin ja tarvittavien kalusteiden toimittamisesta ennakkoäänestyspaikkaan huolehtii keskusvaalilautakunta.

Vaalitoimitsijoiden on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkua tarkistettava, että ennakkoäänestyspaikalla on seuraava vaalimateriaali ja kalusteet. Mikäli jotain puuttuu, heidän on viipymättä otettava yhteys keskusvaalilautakuntaan.

4.3.2 Mitä ennakkoäänestyspaikalla tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) aluevaalien äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin);
- 2) lähetekirjelomakkeita (vaalilomake nro 5; **liite 2**). Lähetekirjeenä voidaan käyttää myös äänestäjällä olevaa ilmoituskorttia silloin kun äänestyksestä ei tehdä merkintää vaalitietojärjestelmään (vaalilomake nro 3; **liite 3**);
- 3) vaalikuoria (vaalilomake nro 4; **liite 4**), joiden alaosassa on pieni ikkuna;
- 4) lähetekuoria (vaalilomake nro 6; **liite 5**), jotka ovat etupuolen väriltään pääosin keltaisia ja joiden etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (vaalilomake nro 6);
- 5) äänestäjistä pidettävät luettelot (luettelo ennakolta äänestäneistä; vaalilomake nro 7; **liite 6**);
- 6) oman hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä ja oikeusministeriön ehdokaskirja (Ehdokkaat aluevaaleissa - Kandidaterna i välfärdsområdesvalet);
- 7) oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 8**),

- 8) lähetekuorten kuittauslista -lomakkeita (**liite 7**);
- 9) Niissä ennakkoäänestyspaikoissa, joissa ei käytetä äänioikeustietojärjestelmää: osoitteesta <https://www.vaalit.fi/kuntien-keskusvaalilautakunnat> tu-
lostettu luettelo kaikkien keskusvaalilautakuntien postiosoitteista;
- 10) luettelo postien viimeisistä pikakirjeiden jättöajoista;
- 11) kuulutukset ja vastaavia tiedotteita sekä opasteita äänestysajoista ja en-
nakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedottamista varten. Näitä
ovat esimerkiksi:
- oikeusministeriön toimittamat ennakkoäänestyksen tiedotejulisteet (koko
A3), joihin vaalitoimitsija merkitsee paikan nimen ja aukioloajat,
 - vaalitoimitsijan laatimat opasteet ja ilmoitukset,
 - Allergia-, iho- ja astmaliiton jakama juliste äänestyspaikan eläimettömyy-
destä.

Tarvikkeet:

- 12) Vaalileimasimia, joilla äänestysliput leimataan. Vaalileimasimia on hyvä olla

myös varalla. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 13) Tunnisteet vaalitoimitsijoille. Kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan
vaalitoimitsijoilla tulee olla rinnassaan laatat tai vastaavat, joissa on mer-
kintä VAALITOIMITSIJA tai VAALITOIMITSIJA - VALFÖRRÄTTARE. Tun-
nisteessa voi olla myös henkilön nimi. Ennakkoäänestyspaikassa tulee olla
myös vaalitoimitsijoiden paikkaa osoittavia kilpiä tai vastaavia ilmoituksia
sekä opasteita.
- 14) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät
voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamusteky-
niä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on
joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn ää-
nestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on ai-
heeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suosi-
teltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän

tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai teräväkärkiset kuulakärkikynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että eräiden kokemusten mukaan kuivamustekynät lakkaavat toimimasta jopa lyijykyniä helpommin.

- 15) Kyniä vaalitoimitsijoiden omaan käyttöön sekä toimistotarvikkeita (muistiinpanopaperia, liimapuikkoja, kostutussieni, suurennuslasi jne.);

Kalusteet:

- 16) Äänestyskopit. Vaalisalaisuuden turvaamiseksi äänestäjän on voitava täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Tässä tarkoituksessa ennakköäänestyspaikassa on oltava yksi tai useampi äänestyskoppi. Äänestyskopit on sijoitettava niin, että turvataan äänestäjien vaalisalaisuuden säilyminen. Äänestyskopissa on oltava hyvä valaistus. Äänestyskopit on asetettava niin etäälle toisistaan, että kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua turvavälit säilyttäen ja häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei pidä sijoitella siten, että niihin joudutaan kulkemaan muiden koppien takaa. Vaalitoimitsijan on varmistauduttava, että mahdolliset valvontakamerat eivät ole suunnattuna äänestyskoppeihin;
- 17) Pyörätuolia käyttäviä varten äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen pöydälle asetettava kirjoitusalue, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkinnän vaalisalaisuuden säilyttäen;
- 18) Kannellinen suljettava laatikko tai vaaliurna, johon valmiit lähetekuoret laitetaan. Vaaliurnan käyttö myös yleisessä ennakköäänestyspaikassa on suositeltavaa⁴. Urna luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakköäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Urnan käyttäminen saattaa kuitenkin lisätä äänestäjien luottamusta ennakköäänestystä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakköäänestyskeskuksessa suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Lähetekuoren voi pudottaa urnaan joko vaalitoimitsija tai äänestäjä. Siitä, käytetäänkö vaaliurnaa ennakköäänestyspaikassa, sopivat keskusvaalilautakunta ja vaalitoimitsijat yhdessä. Jos urnaa ei käytetä, tulisi valmiit lähetekuoret laittaa muuhun vastaavaan, päältä suljettavaan laatikkoon;
- 19) Pöydät, palvelutiski tai vastaava ja tuolit;

4 ETYJ/ODIHR suosittelee Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakköäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes).

Vaaliohjeet:

20) Oikeusministeriön vaaliohje nro 4 (Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa; tämä ohje) ja

21) VAT-ohje nro 4c, jos ennakkoäänestyspaikassa käytetään äänioikeustietojärjestelmää (äänioikeusrekisteriä).

Vaalitoimitsijoiden on tullut tutustua ohjeisiin jo ennen ennakkoäänestysajanjakson alkua, mutta ne on syytä pitää käsillä myös ennakkoäänestyspäivinä.

IT-laitteet ja -tarvikkeet:

Jos ennakkoäänestyspaikassa käytetään äänioikeustietojärjestelmää (äänioikeusrekisteriä), tarvitaan lisäksi ne laitteet ja tarvikkeet, jotka mainitaan VAT-ohjeessa nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

Covid-19 -pandemiasta aiheutuvat tarvikkeet ja materiaalit:

Covid-19 -pandemiasta johtuen oikeusministeriö ja Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) ohjeistivat erikseen kuntien vaaliviranomaisia äänestysjärjestelyistä kunnissa vuoden 2021 kuntavaaleissa. Äänestystilanteessa tulee suojautua ohjeistuksessa mainituilla tarvikkeilla ja materiaaleilla, kuten käsidesillä, suojamaskeilla ja muoviplexeillä. Oikeusministeriö ja THL päivittävät ohjeistusta tarvittaessa ennen aluevaalien äänestysajanjaksoa.

4.3.3 Vaalimateriaalin säilyttäminen

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalitoimitsijoille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että kenellekään ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Saatuaan materiaalin vaalitoimitsijan on tarkistettava asiakirjojen lähetyslistasta tai vastaavasta, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja sekä pistokokein myös se, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painoasultaan virheettömiä. Vaalitoimitsijan on myös tarkistettava, että vaalileimasimet ovat oikeanlaisia ja toimintakuntoisia. Vaalitoimitsija itse vastaa viime kädessä siitä, että hänellä on käytössään tarvittava vaalimateriaali.

Vaalitoimitsijan on säilytettävä kaikkia hallussaan olevia vaaliasiakirjoja ja leimasimia erittäin huolellisesti. Ennakkoäänestyspaikan ollessa suljettuna,

ennakkoäänestysasiakirjat ja vaalileimasimet säilytetään ennakkoäänestyspaikan kassaholvissa, kassakaapissa tai muussa lukitussa paikassa.

4.3.4 Voiko edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja käyttää?

Vuoden 2022 aluevaaleissa saa lähtökohtaisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2021 vaaleja varten jaettuja
 - lähetekirjelomakkeita,
 - luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita ja lähetekuorten kuittauslista -lomakkeita; ja
- 2) vuoden 2017–2021 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Pikakirje Exprés-merkki.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltävissä vaaleissa käytetyt lähetekuoret on hävitettävä, koska kuntavaaleista lukien kaikki ennakkoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

4.3.5 Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Missään vaiheessa ennakkoäänestystä ei saa syntyä tilannetta, että vaaliasiakirjat loppuvat kesken. Vaalitoimitsijan tulee viipymättä ennen asiakirjojen loppumista ilmoittaa vaaliasiakirjojen lisätarpeesta keskusvaalilautakunnalle ja tällöin on sovittava,

- toimittaako keskusvaalilautakunta vaalitoimitsijan tarvitsemat asiakirjat vai
- tilaako vaalitoimitsija asiakirjat suoraan oikeusministeriön käyttämältä painotalolta PunaMustalta.

4.3.6 Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. **Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida**, vaan niitä on hankittava lisää.

4.3.7 Äänestämislle varattava tila ja opasteet

Äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Ennakkoäänestystila saattaa olla sijoitettuna sellaiseen paikkaan, esimerkiksi kunnantalolle, kirjastoon tai liikekeskukseen, jossa on myös paikan varsinaista toimintaa. Ennakkoäänestystä tällaisessa tilassa järjestettäessä tulee ehdottomasti huolehtia siitä, että jos tätä varsinaista toimintaa harjoitetaan samassa tilassa samanaikaisesti äänestystoimituksen kanssa, se ei mitenkään saa häiritä äänestystä. Erityisesti vaalitoimitsijan on otettava huomioon, ettei vaalimateriaalia säilytetä huolimattomasti.

Äänestykselle varattu tila on sijoitettava joko paikan asiakastilaan tai sellaiseen tilaan, joka ei ole muussa käytössä äänestämisen aikana. Äänestäjän on hankaluuksitta päästävä tähän tilaan. Äänestyspaikalle on oltava opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluihin ja viitoituksiin. Itse ennakkoäänestyspaikkaan voidaan lisäksi sijoittaa opasteita äänestäjien kulun helpottamiseksi, esimerkiksi ”Henkilöllisyyden tarkastaminen”, ”Äänestyskopit”, ”Äänestyksen vastaanotto” ja niin edelleen.

Ennakkoäänestyspaikalla on oltava riittävän hyvä valaistus. Äänestyskoppi ja lähetekirjeen täyttämistä varten varattava paikka tulee sijoittaa vaalitoimitsijoiden työpisteen lähelle.

4.3.8 Äänestämistilan järjestys

Äänestämistilaan tulee sijoittaa tarpeellinen määrä äänestäjän henkilöllisyyden tarkastus- ja äänestyslipun antopisteitä, äänestyskoppeja sekä äänestyksen vastaanottopisteitä.

Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän ja että turvavälit voidaan pitää. Mikäli jonoja kuitenkin syntyy, on tärkeää, että jonotus järjestetään turvallisesti riittävät etäisyydet säilyttämällä ja siten, että se ei häiritse äänestystä eikä aiheuta äänestäjille kohtuutonta häiriötä. Jonot voidaan ohjata myös ennakkoäänestyspaikan ulkopuolelle, mikä voi parantaa mahdollisuuksia ehkäistä koronavirukselle altistumista äänestyspaikalla. Lisäksi ruuhkaisessa ennakkoäänestyspaikassa tulee olla vaalitoimitsijoita myös jonon hallintatehtävissä. Erityisesti jonottamisen asianmukainen järjestäminen on tärkeää siinä vaiheessa, kun äänestäjä on käynyt äänestyskopissa ja jonottaa vuoroaan äänestystä vastaanottavalle vaalitoimitsijalle. Vaalitoimitsijan on tällöin valvottava, että jonottavien vaalisalaisuus ja riittävä

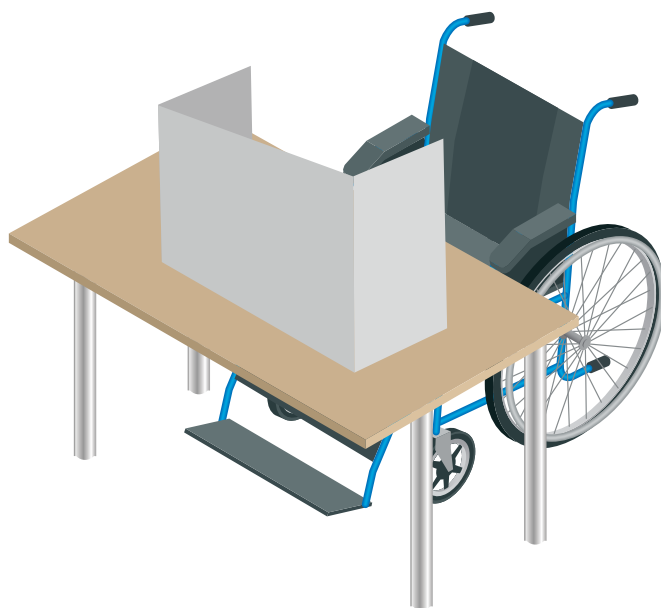
etäisyys säilyvät. Varmin keino ehkäistä jonojen ja ruuhkien muodostumista on se, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi vaalitoimitsijoita, erityisesti äänestysten vastaanottotehtävissä.

Lähetekirjeen täyttäminen ei ole salaista. Äänestäjä ei saa täyttää lähetekirjettä äänestyskopissa, vaan paras menettely on, että lähetekirje täytetään asiakaspalvelupaikalla, jossa huolehditaan riittävästä turvaväleistä. Tarvittaessa lähetekirjeen täyttämiseen voidaan varata erillinen pöytä tai muu taso.

4.3.9 Esteettömyydestä huolehtiminen

Yleistä ennakkoäänestyspaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota vammaisten ja erilaisia teknisiä apuvälineitä käyttävien henkilöiden pääsyyn äänestyspaikalle. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on esimerkiksi varustettava sellaisella luiskalla⁵, että rollaattoria tai esimerkiksi sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävillä henkilöillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi myös olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu, tai irrallinen pöydälle asetettava kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Ennakkoäänestyspaikkaan voidaan myös järjestää pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä kenenkään toisen näkemättä. Kuvaesimerkki:

⁵ Ks. tarkemmin ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

Mahdollisuuksien mukaan on varattava pysäköintitilaa vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan, jota vaalitoimitsijan tulee tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää apuna äänestystilan järjestyjä harkittaessa (liite 9).

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuja esteettömyydestä

Äänestäjä ei ollut päässyt pyörätuolilla äänestyskoppiin ja oli joutunut merkitsemään ehdokkaan numeron äänestyslippuun äänestyskopin ulkopuolella. Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakkoäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoitusaloilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoi-
keuden aineellista turvaamista.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä ennakkoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitus-
alusta, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvitykseen, ettei ennakkoäänestyspaikassa (marketin aulatilalla) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että

- a) jos ennakkoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja
- b) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusala ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Eduskunnan oikeusasiamies teki yllätystarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista. Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä

äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkotoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁶

Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi yllätystarkastuksia myös vuoden 2018 presidentinvaalissa ja vuoden 2019 vaaleissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2018 ja 2614/2019).

4.3.10 Vaalitoimitsijoiden työnjako ja sijoittautuminen

Vähintään kahden vaalitoimitsijan tulee samanaikaisesti olla paikalla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Toisen vaalitoimitsijan hetkellinen poissaolo ns. luonnollisista tai vastaavista syistä on kuitenkin luvallista.

Vaalitoimitsijoiden on keskenään sovittava siitä, mitä ennakkoäänestystehtäviä kukin hoitaa. Mahdollista on, että kaikki vaalitoimitsijat hoitavat kaikkia tehtäviä tai että kullakin on oma tehtävänsä. Asian voi järjestää esimerkiksi siten, että yksi vaalitoimitsija ottaa vastaan äänestäjät, tarkastaa heidän henkilöllisyytensä, ohjaa heidät äänestämään sekä huolehtii jononhallinnasta ja muut vaalitoimitsijat käyttävät äänioikeusrekisteriä.

Vähintään yhden vaalitoimitsijan tulee sijoittautua siten, että hän pystyy koko ajan seuraamaan äänestäjien liikkeitä ennakkoäänestyspaikassa ja siten, että hän voi tarvittaessa toimia myös vaaliavustajana.

4.3.11 Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on osa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmää (VAT).

Vaalitoimitsija tarkastaa järjestelmästä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee äänioikeuden käytön merkinnän, josta käy ilmi, milloin ja missä ennakkoäänestyspaikassa äänestäjä on äänestänyt. Äänioikeusrekisterin käyttöä selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4c (Äänioikeusrekisterin käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

4.3.12 Vaalitoimitsijan tarkistustoimenpiteet

Vaalitoimitsijan on tarkistettava jokaisena ennakkoäänestyspäivänä ennen äänestyksen alkua, että

⁶ Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus äänestyspaikkojen esteettömyydestä (2164/2017).

- 1) äänestystila on järjestyksessä: opasteet ja äänestyskopit ovat paikoillaan, kopeissa kynät ja ehdokaslistojen yhdistelmä jne.
- 2) vaaliasiakirjoja on riittävästi ja oikeilla paikoillaan;
- 3) äänestyspaikalla ei ole sellaisia lähetyksiä, mainoksia tai muuta sellaista materiaalia, jota ei saa ennakkoäänestyspaikalla jakaa ja jota ei saa olla esillä; sekä
- 4) tietoliikenneyhteydet äänioikeusrekisteriin toimivat. Jos yhteydet eivät toimi, vaalitoimitsijan on otettava välittömästi yhteyttä kunnan it-tukeen tai VAT-ohjeen nro 4c lopussa mainittuihin puhelinnumeroihin.

4.4 Ennakkoäänestyksen toimittaminen

4.4.1 Ennakkoäänestyksen vaiheet

Ennakkoäänestyksessä on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen

Vaihe 4: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin tai äänestäjistä pidettävään luetteloon ja lähetekirjeen täyttäminen

- Vaihe 4A: Äänioikeusrekisterin käyttäminen
- Vaihe 4B: Äänestyksen toimittaminen manuaalisesti

Vaihe 5: Vaalikuoren ja lähetekirjeen sulkeminen lähetekuoreen

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen

Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvallisesta ja virallisesta) asiakirjasta.

Anna äänestäjälle yksi äänestyslippu ja kehota häntä menemään äänestyskoppiin.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Voidakseen äänestää ennakolta äänestäjän on ennakkoäänestykselle varattuna aikana ilmoittauduttava henkilökohtaisesti vaalitoimitsijalle. Asiamiehen välityksellä äänioikeutta ei voida käyttää.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalitoimitsijalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalitoimitsija tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon [äänioikeusrekisteriin] tehdään oikean henkilön kohdalle.

Äänestämään tulleen henkilöllisyys on todettava ennen kuin hänelle annetaan äänestyslippu (vaalilain 57.2 §). Sen jälkeen äänestäjää on kehoitettava pitämään henkilöllisyystodistus esillä, kun tämä äänestysmerkinnän tehtyään palaa vaalitoimitsijan luokse. Henkilöllisyyden asianmukainen tarkastaminen jo tässä vaiheessa on tärkeää äänestäjien vaaleja kohtaan tunteman luottamuksen näkökulmasta.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin antamalla henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyystodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Olennaista on varmistua, että asiakirjan esittää sama henkilö, jonka valokuva on henkilöllisyystodistuksessa. Mikäli henkilöä ei esimerkiksi ajokortissa olevan vanhan valokuvan perusteella voi tunnistaa, selvitystä ei lähtökohtaisesti voida pitää riittävänä.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään äänioikeusilmoitus (ilmoituskortti), eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes äänioikeutta. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangaistukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631).

Entä jos äänestäjä ei omista henkilöllisyystodistusta?

Äänioikeutetuille postitse lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa (ilmoituskortissa) todetaan muun ohella, että henkilö, jolla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voi saada maksutta poliisilaitokselta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Korttia haettaessa on oltava mukana kaksi passikuvaa.

Ilman henkilöllisyystodistusta äänestyspaikkaan tullee voi kertoa tästä mahdollisuudesta jäljellä olevia ennakoäänestyspäiviä ja vaalipäivää silmällä pitäen. Väliaikaista henkilökorttia ei kuitenkaan kannata suositella niille, jotka ovat vain unohtaneet henkilöllisyystodistuksensa kotiin.

Henkilöllisyyden tarkastamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalitoimitsija ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalitoimitsijan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana hän pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden.

Vaalitoimitsijan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään äänioikeusrekisteriin oikean henkilön kohdalle. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin kun vaalitoimitsija pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyystodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyys pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vakuuttuminen voi edellyttää selityksen saamista siihen, miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydetäessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnohaisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Kun äänestäjän henkilöllisyys on selvitetty, vaalitoimitsija ojentaa äänestäjälle yhden ja ehdottomasti vain yhden äänestyslipun. Äänestyslippu annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (tekstipuoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalitoimitsijan näkökulmasta). Samalla on varmistuttava, että se on painoasultaan virheetön ja nimenomaan kyseisissä vuoden 2022 aluevaaleissa käytettävä äänestyslippu.

Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä.

Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaalikuoresta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalitoimitsijan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

Vuoden 2022 aluevaaleissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Aluevaalit 2022 Välfärdsområdesvalet	N:o
--	-------------------

Muut vaaliasiakirjat (vaalikuori ja mahdollinen lähetekirjelomake) annetaan äänestäjälle vasta sitten kun tämä, tehtyään äänestysmerkinnän äänestyslippuun, palaa vaalitoimitsijan luokse.

1 (iii) Äänestäjän ohjaaminen äänestämään

Äänestäjää on kehoitettava menemään äänestyskoppiin ja tekemään äänestysmerkintä äänestyslippuun niin, että vaalisalaisuus säilyy⁷. Äänestyskopissa ei samalla kerralla saa olla kuin yksi äänestäjä.

Aluevaaleissa äänestäjä voi äänestää vain oman hyvinvointialueensa ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Äänestäjän oma alue on se, joka on merkitty hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin ja hänelle lähetettyyn äänioikeusilmoitukseen (ilmoituskorttiin).

Äänestyskoppiin sijoitetaan sen hyvinvointialueen, jolla ennakkoäänestyspaikka sijaitsee, ehdokaslistojen yhdistelmä. Ennakkoäänestyspaikassa on pidettävä helposti nähtävillä oikeusministeriön ehdokaskirja (Ehdokkaat aluevaaleissa 2022), jossa esitetään kaikkien hyvinvointialueiden ehdokaslistojen yhdistelmien tiedot. Helsingissä sijaitsevista äänestyspaikoista äänestyskoppiin sijoitetaan oikeusministeriön ehdokaskirja.

⁷ Vaalilain 58 §:n 1 momentin mukaan äänestysmerkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Jälkimmäinen mahdollisuus tulee kysymykseen lähinnä vain silloin, jos ennakkoäänestyspaikka ei ole riittävässä tavalla esteetön.

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

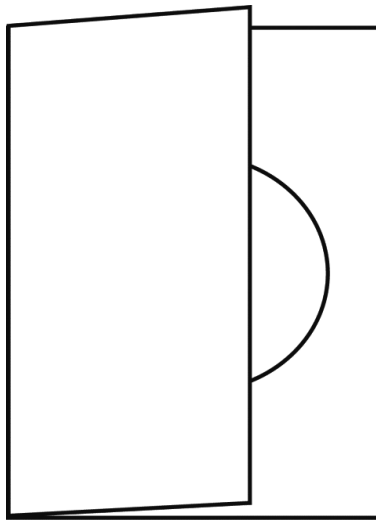
Äänestäjä merkitsee äänestyskopissa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalitoimitsijan luokse.

Äänestysmerkinnän tekeminen ja äänestyslipun taittaminen

Äänestäjä merkitsee äänestyslipussa olevaan ympyrään sen ehdokkaan numeron, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Lipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalitoimitsija. Vaalitoimitsijan on ilmoitettava äänestäjälle, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt

palaset mukaansa.

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen

Leimaa huolellisesti äänestäjän taittama äänestyslippu.

Pyydä äänestäjää sulkemaan leimattu äänestyslippu vaalikuoreen.

Tarkista lopuksi, että vaalikuori on pitävästi suljettu.

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, tulee esittää se taitettuna vaalitoimitsijalle leimattavaksi.

Vaalitoimitsijan on ehdottomasti leimattava äänestyslippu. Leimaamaton äänestyslippu on mitätön. Äänestyslippua ei saa leimata valmiiksi etukäteen, vaan vasta sitten kun äänestäjä on tehnyt siihen äänestysmerkinnän ja tuo sen vaalitoimitsijalle. Äänestyslipun leimaamatta jättäminen on virkavirheeksi katsottava laiminlyönti.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine, vaalitoimitsijan on välittömästi pyydettävä keskusvaalilautakunnalta uusi leimasin tai lisää väriainetta.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa, on mitätön.

Äänestyslippu on leimattava äänestäjän läsnä ollessa ja niin, että äänestyslippu on koko leimaamisen ajan äänestäjän silmälläpidon alaisena. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehoitettava täyttämään uusi äänestyslippu.

3 (ii) Äänestyslipun sulkeminen vaalikuoreen

Kun äänestyslippu on leimattu, vaalitoimitsijan on annettava äänestäjälle vaalikuori ja äänestäjän on välittömästi vaalitoimitsijan nähden pantava äänestyslippu vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten eli siten, että kostutetaan vedellä kuoren lipassa oleva liimapinta ja painetaan lippa kiinni. Vaalikuorta ei saa sulkea muulla tavoin (esimerkiksi teipillä). Liimaamisessa voidaan käyttää kostutussientä. Tarvittaessa, mikäli vaalikuoren sulkeminen liimapintaa kostuttamalla ei onnistu, voidaan sulkemiseen käyttää tavallista liimaa (esimerkiksi liimapuikkoa).

Vaalikuorta ei saa leimata eikä siihen saa tehdä muitakaan merkintöjä.

Äänestyslippu pidetään taitettuna koko leimaamisen ja vaalikuoreen sulkemisen ajan. Vaalitoimitsija ei missään tapauksessa saa avata äänestyslippua tai toksestaan.

Vaalitoimitsijan on tarkistettava, että vaalikuori on pitävästi suljettu. Tarvittaessa äänestäjälle on annettava uusi vaalikuori tai liimaa vaalikuoren sulkemiseksi.

Vaihe 4: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin tai äänestäjistä pidettävään luetteloon ja lähetekirjeen täyttäminen

Ennakkoäänestämisestä tehdään merkintä joko äänioikeusrekisteriin tai, jos sitä ei käytetä, äänestäjistä pidettävään luetteloon. Merkinnän tekemisen yhteydessä täytetään lähetekirje.

Vaihe 4 selostetaan seuraavassa kahdella tavalla riippuen siitä, käytetäänkö ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriä:

- kohdassa **Vaihe 4.A** äänioikeusrekisteriä käytetään ja
- kohdassa **Vaihe 4.B** äänioikeusrekisteriä ei käytetä (äänestys toimitetaan manuaalisesti).

Vaihe 4.A: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin ja lähetekirjeen täyttäminen

Hae äänestäjän tiedot äänioikeusrekisterin näytölle äänestäjän henkilötunnuksella.

Tee merkintä äänioikeuden käytöstä ja tulosta lähetekirjelomake. Tarkista, että lomakkeelle tulostui juuri kyseisen äänestäjän tiedot!

Pyydä äänestäjää allekirjoittamaan kuittausmerkinnän sisältävä lähetekirjelomake.

Allekirjoita lopuksi itse lähetekirjelomake.

4.A (i) Äänestäjän tietojen hakeminen äänioikeusrekisteristä

Äänestäjän tiedot haetaan näytölle siten, että äänioikeusrekisterin Äänioikeutetun tiedot -näytölle kirjoitetaan äänestäjän henkilötunnus ja klikataan näytöllä Hae – painiketta tai painetaan Enter – näppäintä.

Henkilötunnus katsotaan äänestäjän henkilöllisyystodistuksesta tai, jos vaalitoimitsija varmasti tuntee äänestäjän eikä siksi vaadi häneltä henkilöllisyystodistusta, kysytään äänestäjältä.⁸

Kun äänestäjän tiedot on saatu näytölle, vaalitoimitsijan on tarkistettava, että ne ovat nimenomaan kyseessä olevan äänestäjän tiedot.

4.A (ii) Kuittausmerkinnän tulostaminen lähetekirjeeseen

Lähetekirjeen tarkoitus on se, että sen avulla äänestäjän vaalikuori voidaan toimittaa hänen oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle, riippumatta siitä, missä ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt.

Ennakkoäänestyspaikassa, jossa äänioikeusrekisteri on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen, jonka vasempaan yläreunaan tulostuu

⁸ Äänestäjän tietoja ei voi hakea äänioikeusrekisteristä millään muulla tavoin kuin henkilötunnuksella, joten jos henkilötunnus ei selviä, äänestys toimitetaan manuaalisesti, ks. Vaihe 4.B.

kuittausmerkintä osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa. Kuittausmerkintä tulostetaan vain ja ainoastaan lähetekirjelomakkeelle. Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa.⁹ Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänioikeusrekisteriä ei käytetä.

Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; liite 2) on oranssi ja se on painettu kokoon A4 siten, että lomake voidaan taivuttaa keskellä olevaa katkoviivaa pitkin. Haluttaessa lomakkeen tyhjä osa voidaan repiä myös pois sen jälkeen kun kuittausmerkintä on tulostettu.

Lähetekirjelomakkeita ladataan valmiiksi tulostimen paperisäiliöön samalla tavoin kuten tavallista kopiopaperia. Tarvittaessa lähetekirjelomaketta voidaan myös kopioida.

Vaalitoimitsija tulostaa kuittausmerkinnän lähetekirjelomakkeelle VAT-ohjeessa nro 4c selostetulla tavalla. Äänestys rekisteröityy äänioikeusrekisteriin ja kirjotin tulostaa lähetekirjelomakkeelle seuraavat tiedot:

1) lomakkeen yläreunaan: kuittausmerkintä, esimerkiksi:

*** 13.01.2022 092E28 Vantaa*** sekä

- 2) lomakkeen vasemmalle puolelle asianomaisiin kohtiin: äänestäjän nimi ja henkilötunnus; ja
- 3) lomakkeen oikealle puolelle Vastaanottaja -kenttään: sen kunnan keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite, joka on merkitty äänestäjän kohdalle äänioikeusrekisteriin.

On tärkeää, että äänestäjä itse ei missään tilanteessa saa kirjoittaa näitä tietoja sellaiseen lähetekirjelomakkeeseen, johon on tehty kuittausmerkintä.

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa:

- päiväys (13.1.2022) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui, ja koodi ja kunnan nimi (092E28 Vantaa) sitä yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa ennakkoäänestys tapahtui.

4.A (iii) Äänestäjän allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen kun kuittausmerkintä on tehty, vaalitoimitsijan on tarkistettava, että lomakkeelle tulostui juuri kyseisen äänestäjän tiedot ja sen jälkeen annettava lähetekirjelomake äänestäjälle allekirjoitettavaksi. Äänestäjän on:

⁹ Mikäli äänestäjä nimenomaisesti ilmoittaa haluavansa käyttää ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä, vaikka ennakkoäänestyspaikassa käytetään äänioikeusrekisteriä, vaalitoimitsija voi harkintansa mukaan ottaa ennakkoäänestyksen vastaan manuaalisesti, ks. Vaihe 4.B.

- 1) vaalitoimitsijan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjelomake, johon on painettu äänestäjän vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, ja
- 2) annettava allekirjoitettu lähetekirjelomake vaalitoimitsijalle.

4.A (iv) Vaalitoimitsijan allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen kun kuittausmerkintä on tehty lähetekirjeeseen ja äänestäjä on allekirjoittanut lähetekirjeen, vaalitoimitsijan on:

- 1) vielä tarkastettava, että kuittausmerkintä on tulostunut selvästi ja oikeaan paikkaan ja se vastaa näyttöruudulla olevia äänestäjän tietoja ja että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus; ja
- 2) allekirjoitettava lähetekirjeen kohdassa "Vaaliviranomainen täyttää", oleva todistus siitä, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme ennakoäänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelle lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voitu vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008, 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4.A (v) Mahdollisia erityistilanteita

Tulostin ei toimi kuittausmerkinnän tulostushetkellä

Silloin kun äänestäjän tiedot on haettu näyttöruudulle ja äänestys on jo rekisteröitynyt äänioikeusrekisteriin, mutta tulostin ei jostain syystä toimi, vaalitoimitsijan on tehtävä kuittausmerkintä lähetekirjelomakkeeseen käsin. Manuaalinen kuittausmerkintä on tehtävä samaan kohtaan kuin mihin koneellinen kuittausmerkintä tulostuu. Tehtäessä kuittausmerkintä käsin on erityisesti pidettävä huolta siitä, että tehty kuittausmerkintä on oikea. Äänestäjä itse ei missään tilanteessa saa kirjoittaa kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän lisäksi vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjelomakkeen Vastaanottaja-kohtaan:

- kunnan ja kyseisen äänioikeutetun tiedot, kuten äänestysalueen numeron ja
- asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnan osoitteen.

Kun lähetekirjeenä käytetään lähetekirjelomaketta, mitä äänestäjän mukanaan tuomalle ilmoituskortille tehdään?

Kun lähetekirjeenä käytetään lähetekirjelomaketta, ilmoituskorttia ei tarvita ennakkoäänestyksen toimittamisessa. Vaalitoimitsija kerää äänestäjien mahdollisesti jättämät ilmoituskortit päivän aikana yhteen pinoon ja päivän päätteeksi hävittää ne esimerkiksi silppuamalla. Ilmoituskortti on palautettava äänestäjälle, jos tämä sitä pyytää.

Äänioikeusrekisteristä havaitaan, että äänestäjän nimeä ei ole rekisterissä tai että hän on jo käyttänyt äänioikeutensa

Vaalitoimitsijan on ilmoitettava asiasta äänestäjälle ja kehotettava tätä repimään vaalikuori äänestyslippuineen vaalitoimitsijan nähdessä ja vaalisalaisuus säilyttäen. Mikäli äänestäjä kieltäytyy tästä, on vaalitoimitsijan vaalisalaisuus säilyttäen revittävä vaalikuori äänestyslippuineen. Äänestäjä voi halutessaan ottaa palaset mukaansa.

Jos äänestäjä on tyytymätön siihen, ettei hänen nimeään ole äänioikeusrekisterissä, vaalitoimitsijan on kehotettava häntä ottamaan yhteyttä Digi- ja väestötietovirastoon. Jos taas henkilö on äänioikeusrekisterin mukaan jo käyttänyt äänioikeutensa, vaalitoimitsijan on kehotettava häntä ottamaan yhteyttä oman kunnan keskusvaalilautakuntaan asian selvittämiseksi. Vaalitoimitsija voi myös itse pyrkiä selvittämään asian keskusvaalilautakunnasta äänestäjän puolesta. Rikoslain 14 luvun mukaan kahdesti äänestäminen ja sen yritys ovat rangaistavia. Lähtökohtaisesti kahdesti äänestämisen yrityksestä tulisi tehdä rikosilmoitus.

Näistä tapauksista on tehtävä lyhyt merkintä äänestäjistä pidettävän luettelon ”Huomautuksia” -kohtaan esimerkiksi seuraavasti: ”Virtanen Veijo. Äänioikeusrekisterin mukaan äänioikeus käytetty jo 13.1.2022. Äänestäjä repi vaalikuoren vaalisalaisuuden säilyttäen”.

Vaalitoimitsija tekee vahingossa virheellisen merkinnän äänioikeusrekisteriin

Jos vaalitoimitsija merkitsee äänestyksen väärän henkilön kohdalle tai muutoin tekee virheellisen merkinnän äänioikeusrekisteriin ja huomaa erehdyksensä vasta kun äänestys on jo rekisteröity äänioikeusrekisteriin, hänen on

- 1) rekisteröitävä äänestys uudestaan oikean henkilön kohdalle ja tulostettava kuittausmerkintä lähetekirjelomakkeelle,
- 2) revittävä edellinen pilalle mennyt lähetekirjelomake ja
- 3) **viipymättä** ilmoitettava (puhelimitse tai sähköpostilla) tehdystä virheellisestä merkinnästä asianomaiselle keskusvaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia virheellisen merkinnän poistamisesta äänioikeusrekisteristä.

Vaalitoimitsijan tuntema äänestäjä, jolla ei ole henkilöllisyystodistusta, ei muista henkilötunnustaan

Äänestäjällä ei ole mukanaan henkilöllisyystodistusta, mutta vaalitoimitsija varmasti tuntee äänestäjän eikä vaadi tältä henkilöllisyystodistusta. Jos tällainen äänestäjä ei muista henkilötunnustaan, mutta on muutoin kykenevä äänestämään, äänestys voidaan ottaa vastaan manuaalisesti (ks. Vaihe 4.B). Asiasta on tehtävä merkintä äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan ”Huomautuksia”.

Muut erityistilanteet

Muissa erityistilanteissa vaalitoimitsijan on kysyttävä neuvoa kunnan keskusvaalilautakunnalta.

Vaihe 4.B: Äänestyksen toimittaminen ilman äänioikeusrekisteriä

Pyydä äänestäjää allekirjoittamaan ilmoituskortti tai, jos hänellä ei ole mukanaan ilmoituskorttia, täyttämään ja allekirjoittamaan lähetekirjelomake.

Päivää ja allekirjoita itse ilmoituskortti tai lähetekirjelomake.

Kirjoita lopuksi äänestäjän nimi äänestäjistä pidettävään luetteloon.

4.B (i) Lähetekirjeen täyttäminen

Lähetekirjeen tarkoitus on se, että sen avulla äänestäjän vaalikuori voidaan toimittaa hänen oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle, riippumatta siitä, missä ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt.

Silloin, kun äänioikeusrekisteriä ei ennakkoäänestyspaikassa käytetä, ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä käytetään joko

- 1) ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä tai
- 2) erillistä lähetekirjelomaketta.

Kun ennakkoäänestys toimitetaan manuaalisesti, ilmoituskorttia käytetään aina ensisijaisesti ja lähetekirjelomaketta vain, jos äänestäjällä ei ole ilmoituskorttia mukanaan. Ennakkoäänestys voidaan vaalitoimitsijan harkinnan mukaan ottaa vastaan manuaalisesti myös silloin, kun äänestäjä nimenomaisesti ilmoittaa haluavansa käyttää ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä, vaikka äänioikeusrekisteriä ennakkoäänestyspaikassa muutoin käytettäisiin.

Lähetekirjeen täyttäminen selostetaan seuraavassa kahdella tavalla riippuen siitä, kumpaa asiakirjaa lähetekirjeenä käytetään:

- kun käytetään ilmoituskorttia ja
- kun käytetään lähetekirjelomaketta.

4.B (i.a) Ilmoituskorttiin sisältyvän lähetekirjeen täyttäminen

Digi- ja väestötietovirasto on lähettänyt jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle äänioikeutetulle, jonka osoite on ollut tiedossa, ilmoituskortin ”Ilmoitus äänioikeudesta” (Vaalilomake nro 3s tai 3r ; **liite 3**). Ilmoituskortti sisältää äänioikeus-osan ja lähetekirje-osan.

Jos äänestäjällä on ilmoituskortti mukanaan ennakkoäänestyspaikassa, sitä voidaan käyttää äänestäjän ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä.

Äänestäjän on vaalitoimitsijan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava ilmoituskortin lähetekirje-osa, joka sisältää äänestäjän selityksen siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, ja annettava allekirjoitettu ilmoituskortti vaalitoimitsijalle. Jos äänestäjä on allekirjoittanut ilmoituskortin ennen kuin hän on sulkenut leimattun äänestyslipun vaalikuoreen, vaalitoimitsijan on kehoitettava äänestäjää yliviivaamaan tämä allekirjoitus ja allekirjoittamaan ilmoituskortin lähetekirje-osa uudelleen vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

4.B (i.b) Lähetekirjelomakkeen täyttäminen

Ne ennakkoäänestäjät, joilla ei ole mukanaan edellä tarkoitettua ilmoituskorttia, täyttävät aina erillisen lähetekirjelomakkeen (vaalilomake nro 5; **liite 2**). Oranssilla painettua lähetekirjelomaketta ei tule antaa niille äänestäjille, joilla on mukanaan ilmoituskortti. Lomake on painettu kokoon A4 siten, että lomake voidaan taittaa keskellä olevaa katkoviivaa pitkin. Haluttaessa lomakkeen alapuolinen (tyhjä) osa voidaan myös repiä pois.

Lähetekirjelomakkeen täyttää äänestäjä (äänestäjän avustamisesta ks. luku 4.5). Vaalitoimitsijan on kuitenkin syytä mahdollisuuksien mukaan tarkistaa, että äänestäjä on merkinnyt siihen kaikki tarvittavat tiedot selvästi.

Vaalitoimitsija voi liitteessä 2 olevan esimerkin mukaisesti täyttää ohjeiksi muutamia lähetekirjelomakkeita ja asettaa ne ennakkoäänestyspaikkaan äänestäjien nähtäviksi.

Lähetekirjelomakkeen täyttäminen ei ole salaista. Tätä varten äänestyspaikassa tulee olla oma pöytä tai muu sopiva tila. Äänestyskopissa lomaketta ei pidä täyttää.

Lähetekirjelomakkeeseen merkitään seuraavat tiedot:

- 1) Vastaanottaja-kenttään merkitään selvästi sen kunnan keskusvaalilautakunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen, sekä keskusvaalilautakunnan osoite. Keskusvaalilautakuntien osoitteet ilmenevät muun muassa osoitteesta www.vaalit.fi/kuntien-keskusvaalilautakunnat.
- 2) Äänestäjän täydellinen nimi ja henkilötunnus tai, jos se ei ole tiedossa, syntymäaika ja nykyinen osoite.
- 3) Äänestäjän allekirjoitus eli hänen vakuutuksensa siitä, että hän itse vaalilaisluuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Täytettyään lähetekirjelomakkeen äänestäjä antaa sen vaalitoimitsijalle.

4.B (ii) Vaalitoimitsijan allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen, kun äänestäjä on allekirjoittanut ilmoituskortin tai täyttänyt ja allekirjoittanut lähetekirjeen, vaalitoimitsijan on:

- 1) tarkistettava, että ilmoituskortti on nimenomaan kyseisen äänestäjän ilmoituskortti ja että äänestäjä on allekirjoittanut ilmoituskortin tai että äänestäjä on merkinnyt lähetekirjelomakkeeseen kaikki tarvittavat tiedot ja allekirjoittanut sen. Erityisesti on syytä tarkistaa, että kunnan keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite on merkitty selvästi Vastaanottaja-kenttään (jotta se näkyy lähetekuoren ikkunasta); ja
- 2) allekirjoituksellaan todistettava, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin. Ilmoituskortin kohtaan "Vaalivirkailija täyttää" tai jos on käytetty lähetekirjelomaketta, kohtaan "Vaaliviranomainen täyttää" merkitään

- päiväys ja ennakkoäänestyspaikan nimi (esim. "13.1.2022, Kuhmoisten kirjasto"); sekä
- vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme ennakkoäänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelle lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voitu vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008, 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4.B (iii) Äänestäjistä pidettävä luettelo

Vaalitoimitsijan on pidettävä luetteloa niistä äänestäjistä, joiden äänestämistä ei merkitä äänioikeusrekisteriin. Luetteloa ennakolta äänestäneistä pidetään käyttäen sitä varten laadittua luettelolomaketta (vaalilomake nro 7; liite 6).

Luettelolomakkeen etupuolelle on merkittävä:

- 1) äänestäjän nimi; kaikkia etunimiä ei ole tarpeen merkitä, ja voidaan etunimien asemesta myös käyttää niiden alkukirjaimia;
- 2) äänestäjän nimen kohdalle sitä varten varattuun sarakkeeseen rasti, jos äänestäjä on mies;
- 3) kunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan (tai, jos äänestäjällä on ilmoituskortti mukanaan, siitä saatavan selvityksen mukaan) on merkitty hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin;
- 4) päivä, jolloin ennakolta äänestäminen on tapahtunut;
- 5) ennakkoäänestyspaikan nimi (esimerkiksi "Kemijärven kaupungintalo"); sekä
- 6) ennakkoäänestyspaikassa äänestäneiden kokonaislukumäärä ja äänestäneiden miesten lukumäärä.

Luettelolomakkeen kääntöpuolelle on merkittävä:

- 7) kohtaan "Huomautuksia" tarpeelliset merkinnät, jos ennakkoäänestyksessä on tapahtunut jotakin sellaista, mikä on vaikuttanut toimituksen säännölliseen kulkuun, esimerkiksi jos toimitus on ylivoimaisen esteen takia ollut pakko keskeyttää. Tähän kohtaan on merkittävä myös luvussa 4.5

tarkoitettujen, äänestäjien itse valitsemien avustajien nimet. Ennakkoäänestyspaikassa, jossa muutoin käytetään äänioikeusrekisteriä, tähän merkitään myös syy siihen, miksi joku äänestys on poikkeuksellisesti otettu vastaan manuaalisesti.

Äänestäjän nimi merkitään luetteloon vasta, kun äänestäjä on äänestänyt. Luettelolomakkeen täyttöesimerkki on liitteenä 6.

Luettelolomakkeessa on tilaa 25 nimelle. Jos ennakkoäänestyspaikan äänestäjät eivät mahdu yhteen lomakkeeseen, jatketaan seuraavalle lomakkeelle. Jos luettelolomakkeita on yhtä ennakkoäänestyspaikkaa kohden käytetty useampia kuin yksi, nimitään lomakkeet äänestyksen päätyttyä yhdeksi nipuksi, lomakkeet numeroidaan ja päällimmäiseen lomakkeeseen merkitään äänestäneiden miesten ja äänestäneiden kokonaislukumäärä.

Vaihe 5: Lähetekirjeen ja vaalikuoren sulkeminen lähetekuoreen

Sulje vaalikuori ja lähetekirjelomake tai vaalikuori ja ilmoituskortti keltaiseen lähetekuoreen.

Vaalitoimitsija sijoittaa lähetekuoreen

- 1) vaalikuoren ja lähetekirjelomakkeen tai
- 2) vaalikuoren ja lähetekirjeenä käytetyn ilmoituskortin ja sulkee lähetekuoren huolellisesti liimaamalla.

Äänestäjän on voitava koko ajan seurata toimitusta.

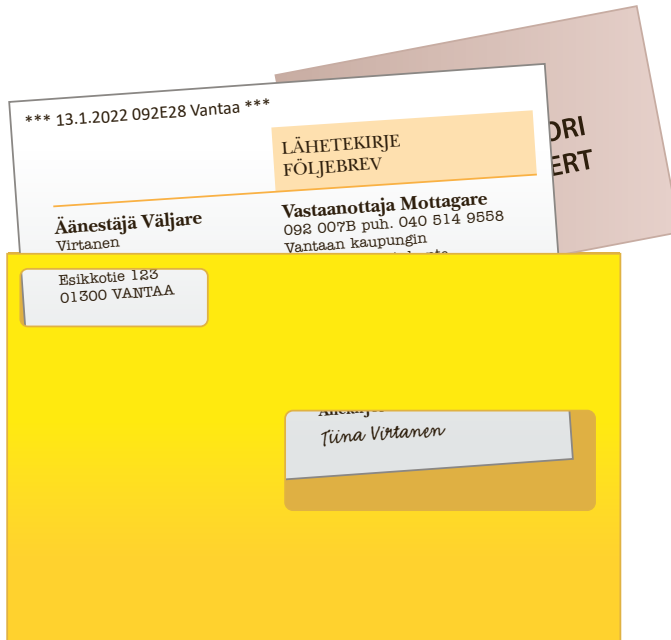
Vaalitoimitsijan on ehdottomasti pidettävä huoli siitä, että kuhunkin lähetekuoreen suljetaan vain yksi vaalikuori ja yksi lähetekirje.

Asiakirjat on sijoitettava lähetekuoreen siten, että vastaanottajan nimi (kunnan keskusvaalilautakunta) ja osoite selvästi näkyvät lähetekuoren oikeanpuoleisesta ikkunasta ja että kuittausmerkintä, jos se on tehty, näkyy lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta. Vaalikuorta ei saa sijoittaa ilmoituskortin tai lähetekirjelomakkeen osoitepuolelle siten, että se saattaa siirtyä osoitteen tai lähetekirjelomakkeelle tulostetun kuittausmerkinnän eteen.

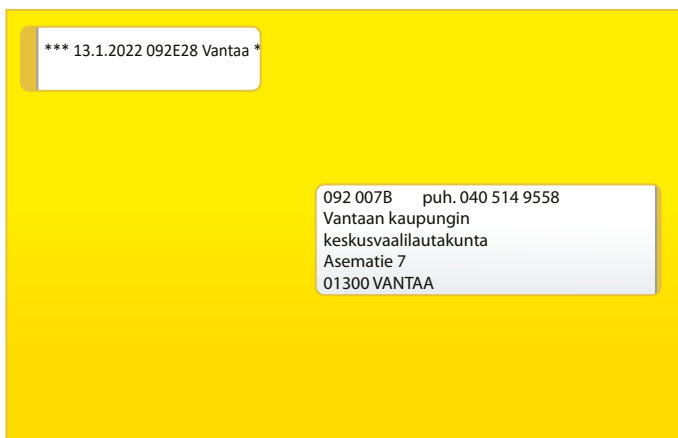
Vaalitoimitsijan on vielä syytä tarkistaa, että sekä vaalikuori että lähetekuori ovat hyvin suljetut.

Vaalitoimitsijan on säilytettävä haltuunsa saamiaan lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla. Tärkeää on, että äänestäjä voi vakuuttua siitä, että hänen äänestyksensä on kaikilta osin sujunut asianmukaisesti. Lähetekuoret voidaan esimerkiksi pudottaa vaaliurnaun tai muuhun päältä suljettavaan laatikkoon. Lähetekuoren voi pudottaa urnaan joko vaalitoimitsija tai äänestäjä.

Lähetekuoret on jo tässä vaiheessa syytä lajitella oman kunnan ja muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitettuihin. Niissä ennakkoäänestyspaikoissa,

joissa käy paljon muiden kuntien äänioikeutettuja, tämä saattaa edellyttää käytännössä myös kahta urnaa tai kahta laatikkoa.

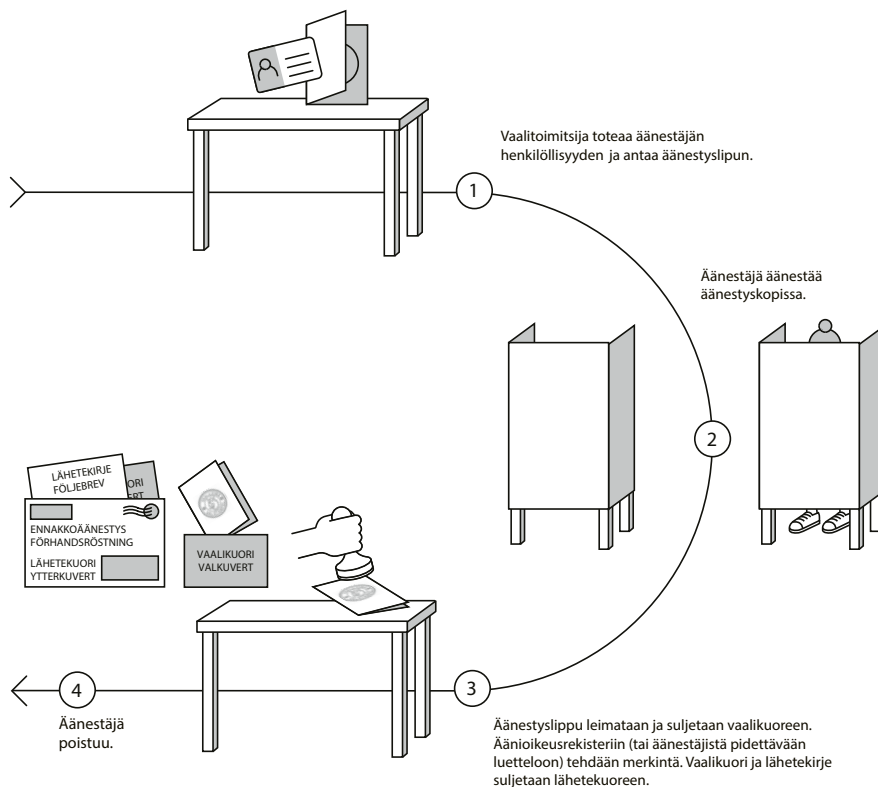
4.4.2 Vaiheet 1–5: Yhteenveto

Ennakkoäänestyksen kulku on edellä esitetyn mukaisesti tiivistettynä seuraava:

- 1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalitoimitsijalle ja hänen henkilöllisyytensä selvitetään. Äänestäjälle annetaan yksi äänestyslippu.

- 2) Äänestäjä tekee äänestyslippuun äänestysmerkinnän sitä varten varatussa paikassa.
- 3) Äänestäjä luovuttaa taitetun äänestyslipun vaalitoimitsijan leimattavaksi. Vaalitoimitsija leimaa lipun ja antaa äänestäjälle vaalikuoren. Äänestäjä sulkee leimatun äänestyslipun vaalikuoreen.
 - a) Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakköäänestyspaikassa, vaalitoimitsija hakee rekisteristä äänestäjän tiedot näytölle, tarkistaa äänestäjän äänioikeuden ja tekee äänioikeusrekisteriin äänestysmerkinnän sekä tulostaa lähetekirjelomakkeelle kuittausmerkinnän ja tarkistaa, että lomakkeella on nimenomaan kyseisen äänestäjän tiedot. Äänestäjä allekirjoittaa vaalitoimitsijan läsnä ollessa lähetekirjelomakkeen. Lopuksi vaalitoimitsija allekirjoittaa lähetekirjelomakkeen.
 - b) Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakköäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa ilmoituskortin lähetekirje-osan tai, jos lähetekirjelomaketta käytetään, täyttää lähetekirjelomakkeen ja allekirjoittaa sen. Vaalitoimitsija merkitsee ilmoituskortin lähetekirje -osaan tai lähetekirjelomakkeeseen päiväyksen ja ennakköäänestyspaikan nimen sekä äänestäjistä pidettävään luetteloon äänestäjän nimen. Lopuksi vaalitoimitsija allekirjoittaa ilmoituskortin lähetekirje-osan tai lähetekirjelomakkeen.
- 4) Vaalikuori ja lähetekirje suljetaan lähetekuoreen.

Ennakkoäänestyksen kulkua voidaan havainnollistaa seuraavan kuvan avulla:

4.5 Äänestäjän avustaminen

Avusta äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä ja/tai lähete kirjeen täyttämisessä, jos hän sitä pyytää.

Jos äänestäjällä on oma avustaja mukanaan, kirjaa avustajan nimi ylös.

4.5.1 Kuka voi toimia äänestäjän avustajana?

Äänestäjän pyynnöstä vaalitoimitsijan on avustettava häntä äänestämisessä. Avustaja voi avustaa äänestäjää muun muassa merkinnän tekemisessä äänestyslippuun ja täyttämällä äänestäjän puolesta lähete kirjelomakkeen.

Henkilöt, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää apuna myös itse valitsemaansa avustajaa, ei kuitenkaan sellaista henkilöä, joka on ehdokkaana asianomaisissa vaaleissa tai joka on ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Avustajan käyttäminen koskee sokeiden ja

muiden vammaisten henkilöiden lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

4.5.2 Miten avustajan tulee toimia?

Se, joka avustaa äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä, on velvollinen tunnollisesti täyttämään, mitä äänestäjä osoittaa ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

Mikäli äänestäjä ei esimerkiksi vamman vuoksi kykene tekemään mitään merkintöjä tai mikäli hän osaa tehdä ainoastaan puumerkin, lähetekirjeeseen voidaan merkitä kohtaan "Äänestäjän allekirjoitus" esimerkiksi "Liisa Virtasen puolesta Matti Lahtinen".

4.5.3 Vaalitoimitsijan merkinnät

Vaalitoimitsijan on selvitettävä äänestäjän itsensä valitseman avustajan nimi ja merkittävä se äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan "Huomautuksia". Merkintä tehdään siis siinäkin tapauksessa, että ennakkoäänestyspaikassa kaikki ennakkoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin eikä luetteloa muutoin pidetä. Luettelossa olevia tietoja on käsiteltävä siten, etteivät ne ole ulkopuolisten nähtävissä (esimerkiksi seuraavalle avustettavalle äänestäjälle ja/tai hänen avustajalleen).

4.6 Järjestyksen ylläpito

Huolehdi siitä, että järjestys ennakkoäänestyspaikassa säilyy.

Huolehdi siitä, että äänestäjien vaalivapaus ja vaalisalaisuus säilyy.

4.6.1 Yleistä

Vaalitoimitsijan on huolehdittava siitä, että järjestys ennakkoäänestyspaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä säilyy moitteettomana ja vaalitoimitus sujuu häiriöttä. Ennakkoäänestyspaikassa saapuvilla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalitoimitsija harkitsee tarpeelliseksi antaa. Järjestyksen säilymisessä tärkeä merkitys on myös ennakkoäänestyspaikan järjestelyillä.

Äänestysaikana on erityisesti valvottava, ettei ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa vaalivapauteen. Mikäli määräyksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, vaalitoimitsijan on heti poistettava häiritsijä ennakkoäänestyspaikasta tai sen liepeiltä, tarvittaessa poliisin avulla.

Vaalitoimitsijan on tarvittaessa pidettävä huoli siitä, että äänioikeuttaan jo käyttäneet viipymättä poistuvat ennakkoäänestyspaikan äänestystilasta.

4.6.2 ”Äänestyspöytäkirjan” pitäminen

Jos ennakkoäänestyksessä on tapahtunut jotakin sellaista, mikä on vaikuttanut toimituksen säännölliseen kulkuun (esimerkiksi jos toimitus on ylivoimaisen esteen takia ollut pakko keskeyttää tai muut mahdolliset erityistilanteet), vaalitoimitsijan on tehtävä siitä merkintä äänestäjistä pidettävään luetteloon (vaalilomake nro 7; liite 6). Tällainen merkintä tehdään äänestäjistä pidettävään luetteloon siinäkin tapauksessa, että ennakkoäänestyspaikassa kaikki äänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin eikä luetteloa siten muutoin pidetä.

4.6.3 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia-, iho- ja astmaliitto ry toimittaa vaalitoimitsijoiden käyttöön äänestyspaikkojen ulko-oviin tarkoitettuja A4-kokoisia julisteita. Julisteessa on koiran kuva ja teksti ”Minä odotan ulkona, kun sinä äänestät”. Julisteen suositus ei koske opaskoiria eikä liikuntavammaisten avustajakoiria. Vaalitoimitsijoita kehoitetaan ottamaan suositus tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.

Allergia-, iho- ja astmaliitto perustelee suositusta sillä, että näin voitaisiin estää eläinpiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Eläinpiteelipöly on voimakas herkistäjä, joka säilyy tiloissa pitkään ja pahentaa allergiaa tai astmaa sairastavien oireita.

4.6.4 Kuvaaminen ennakkoäänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet, tai jopa yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestämistä joillakin ennakkoäänestyspaikoilla. Vaalitoimitsijan on kussakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei mitenkään saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä ennakkoäänestyspaikalla.

Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessä 23.10.2007 (dnro 1107/2/07) katsonut, että vaalilautakunnan puheenjohtaja oli huomioon ottaen äänestyshuoneessa vallitsevan tilanteen voinut olla antamatta lupaa valokuvan ottoon äänestyspaikalla.

Vaalilain mukaan ennakkoäänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa kuvaaminen ei ole sallittua. Vaalisalaisuuden ylläpitäminen äänestyspaikalla on äänestäjän oikeus ja velvollisuus. Vaalitoimitsija ei luonnollisesti voi kuitenkaan varmistua äänestäjän toimista äänestyskopissa.

4.6.5 Vaalikeräykset

Ne järjestöt, joille Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräyslupan (ks. <http://vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita>), voivat suorittaa rahankeräystoimintaa äänestyspaikalla edellyttäen, että keräys voidaan järjestää siten, etteivät vaaliviranomaiset joudu missään vaiheessa osallistumaan keräykseen liittyviin tehtäviin ja siten, ettei keräystoiminta häiritse äänestyksen toimittamista. Keräysjärjestelyistä ei saa syntyä äänestäjälle sellaista vaikutelmaa, että vaalikeräykseen osallistuminen olisi äänestämiseen liittyvä velvollisuus.

Keräystä toimittavalle lipasvartijalle ja lippaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää ennakkoäänestyspaikassa sopiva tila. Tämän tilan tulee olla riittävän etäällä varsinaisesta äänestystilasta, esimerkiksi toisessa huoneessa, jotta keräys ei häiritse äänestystä eikä äänestäjiä.

Mikäli ennakkoäänestyspaikan olosuhteet ovat sellaiset, että keräystoimintaa ei voida järjestää lupaehtojen mukaisesti tai mikäli keräys ei suju sanottujen ehtojen mukaisesti, keräystä ei voida lainkaan toimittaa. Vaalitoimitsijan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

Lippaan säilytyksestä vastaa lipasvartija. Mahdollisuutta lippaan yösäilytykseen lipasvartijan on tiedusteltava vaalitoimitsijalta. Yösäilytys on mahdollista vain, jos vaalitoimitsija antaa siihen luvan.

4.7 Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Lajittele lähetekuoret 1) oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitettuun ja 2) muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitettuun.

Toimita oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä (sen kanssa sovittavalla) tavalla.

Huolehdi siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret toimitetaan niille postitse viivytyksettä.

4.7.1 Yleistä

Vaalitoimitsijan tulee huolehtia siitä, että lähetekuoret lähetetään asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle **heti**, kun se kunkin äänestyksen tapahtu-
tuttua on mahdollista.

Mikäli lähetekuoria ei voida jonakin ennakkoäänestyspäivänä poikkeuksellisesti lähettää ennakkoäänestyspaikasta edelleen saman päivän aikana, ne on säilytettävä ennakkoäänestyspaikassa yön yli kassaholvissa tai kassakaapissa tai muussa lukitussa paikassa.

Lähetekuorten on ehdottomasti oltava perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19.

4.7.2 Lähetekuorten lajittelu

Vaalitoimitsijan on lajiteltava lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lajittelu on syytä tehdä sitä mukaa kuin lähetekuoria kertyy.

Lähetekuorten lajittelu on erittäin tärkeää, jotta lähetekuorten toimittaminen erityisesti oman kunnan keskusvaalilautakunnalle voi sujua ripeästi.

4.7.3 Lähetekuorten toimittaminen

Oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunta ilmoittaa esimerkiksi puhelimitse vaalitoimitsijalle, mitä toimittamistapaa käytetään. Samaa toimittamistapaa tulee noudattaa koko ennakkoäänestyksen ajan, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postin palvelupisteestä, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle kuriirikuljetuksena (kunnan esimerkiksi Postilta tilaama erityispalvelu).

Muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret

Vaalitoimitsijan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että lähetekuoret toimitetaan ripeästi oikean kunnan keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsija huolehtii lähetekuorten toimittamisesta muiden kuntien keskusvaalilautakunnille joko niin, että

- 1) vaalitoimitsija postittaa kuoret itse tai
- 2) vaalitoimitsija toimittaa kuoret omalle keskusvaalilautakunnalle, joka sitten postittaa ne välittömästi eteenpäin.

Lähetekuorten postittamisesta

Lähetekuori kulkee postissa pikakirjeenä. Jos vaalitoimitsija toimittaa lähete-kuoria eteenpäin postitse, hänen tulee huolehtia, että lähete kuoret jätetään postin kuljetettavaksi mahdollisimman pian kunkin ennakkoäänestyksen tapahduttua tai kunkin ennakkoäänestyspäivän päätteeksi. Mikäli tämä ei ole mahdollista viimeisenä ennakkoäänestyspäivänä tiistaina, kuoret tulee ehdottomasti jättää postitettaviksi viimeistään vaalipäivää edeltävänä keskiviikkona ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille luettelon, johon on koottu kaikkien postitoimipaikkojen viimeiset jättöajat kunnittain. Keskusvaalilautakunta kopioi ja jakaa luettelon vaalitoimitsijoille.

Vaalitoimitsijoiden on aina käytettävä kaikissa lähete kuorten postituksessaan lähete kuorten kuittauslista -lomaketta (**liite 7**), johon vaalitoimitsija merkitsee kunakin päivänä postitettavien lähete kuorten määrän ja johon Postin edustaja merkitsee kuittauksen kuorten vastaanottamisesta. Samaa lomaketta käytetään koko ennakkoäänestyksen ajan. Lähetekuoria ei siis saa laittaa suoraan kirjelaatikoihin.

4.8 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja palauttaminen

4.8.1 Vaalimateriaalin säilyttäminen yön yli

Ennakkoäänestykselle päivittäin varatun ajan päätyttyä vaalitoimitsijan on pantava ennakkoäänestysasiakirjat ja vaalitoimituksessa tarvittavat välineet varmaan talteen (ks. 4.3).

4.8.2 Vaalimateriaalin palauttaminen

Sen jälkeen, kun ennakkoäänestys on ennakkoäänestyspaikassa kokonaan päättynyt, vaalitoimitsijat palauttavat keskusvaalilautakunnalle vaalileimasimet, käyttämättä jääneet äänestysliput, ehdokaslistojen yhdistelmät, ehdokaskirjan, (täytetyt) ennakkoäänestäjistä pidetyt luettelot, lähete kuorten kuittauslista -lomakkeen sekä kaiken käyttämättömän vaalimateriaalin.

Vaalitoimitsijan vastuulla on, että lähete kuorten luovutuskuittauksia (ks. luku 4.7) säilytetään vähintään kolme kuukautta. Käytännössä keskusvaalilautakunta voi hoitaa luovutuskuittauksen säilyttämisen vaalitoimitsijan puolesta.

5. MUITA OHJEITA

5.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

5.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten ennakkoäänestyksen aikana arkipäivisin kello 9–20 sekä viikonloppuna kello 9–18 puhelinnumerossa 0295 535 530.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön **henkilötunnus**, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo **ennen soittoa** Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

5.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakkoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisimmät äänestysohjeet (henkilöllisyystodistus mukaan, ilmoituskortti mukaan jne.). Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

5.4 Yhteystietoja

Kuntien keskusvaalilautakunnat:

- vaalit.fi -> yhteystiedot -> kuntien keskusvaalilautakunnat.

LIITE 1a

VAALILAKI 2.10.1998/714

(aluevaaleja koskevat säännökset)

I OSA**YHTEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Yleiset säännökset****1 §****Lain soveltamisala (29.6.2021/649)**

Tässä laissa säädetään, miten toimitetaan:

3) aluevaalit;

Vaaleista säädetään lisäksi perustuslaissa, hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja kuntalaissa (410/2015).

Ahvenanmaan maakunnassa toimitettavista maakunnallisista ja kunnallisista vaaleista säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §**Äänioikeus**

Äänioikeudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Äänioikeudesta kuntavaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. (29.6.2021/649)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (29.6.2021/649)**Vaalikelpoisuus**

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa. Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa ja vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)**Vaalitoimitus**

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa****6 §****Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken****7 §****Vaalipiirit muissa vaaleissa**

Aluevaaleissa vaalipiirinä on hyvinvointialue ja kuntavaaleissa kunta. (29.6.2021/649)

8 §

Äänestysalueet

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakköäänestyspaikkoja ovat:

- 1) ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;

- 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät aluevaalien ja kuntavaalien yleiset ennakköäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;
- 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätty, sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (laitos);
- 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakköäänestys toimitetaan.

(29.6.2021/649)

Lisäksi ennakköäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnan ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakköäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitetusta kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä

tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

12 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunta

Aluevaltuuston on asetettava hyvinvointialueelle toimikaudekseen aluevaalilautakunta. Siihen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin ol-

tava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueella edellisissä aluevaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka aluevaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi aluevaaleissa, ei voi osallistua aluevaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

12 b § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunnan työskentely

Aluevaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, aluehallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Aluevaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Aluevaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Aluevaalilautakuntaan ei sovelleta hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä aluehallituksen edustajan ja hyvinvointialuejohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä vara-

jäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovel-

leta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

- 1) kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä
- 2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaaliipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittyjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakkoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiaäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai

useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiaäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

- 3) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;
- 4) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakkoäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakkoäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiaäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuvaa muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakkoäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 5) henkilötunnus;
- 6) täydellinen nimi;
- 7) muissa kuin kuntavaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 8) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 9) äänestysalue;
- 10) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 11) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 12) muissa kuin kuntavaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 13) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 14) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpito-kunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Jollei europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole kotikuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty min-kään kiinteistön kohdalle.

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;
- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädettyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;
- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;
- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;
- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettua turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;
- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus.

19 §**Äänioikeusrekisteriin merkittävät
vaalikohtaiset lisätiedot (29.6.2021/649)**

Aluevaaleissa ja kuntavaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

- 1) tieto kansalaisuudesta;
- 2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;
- 3) tieto siitä, että hän on tehnyt Digi- ja väestötietovirastolle hyvinvointialueesta annetun lain 28 §:n 2 momentin 2 kohdan tai kuntalain 20 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

20 §**Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin
käyttäminen****21 §****Ilmoituskortti**

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

- 4) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 5) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;
- 6) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä taikka millä hyvinvointialueella

tai missä kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;

- 7) tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta;
- 8) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 9) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat;
- 10) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.6.2021/649)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luetavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

22 § (29.6.2021/649)**Tiedottaminen Euroopan unionin muun
jäsenvaltion kansalaisille**

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen aluevaaleja, kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse makсутta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä

koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimittava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

27 § (29.11.2019/1132)**Valitus hallinto-oikeuteen**

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa

Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)**Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus**

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tulemistä lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden (puolue) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (ehdokashakemukset) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

3) aluevaaleissa aluevaalilautakunta;

(29.6.2021/649)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävinä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellon-aikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (29.6.2021/649)

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa

säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenännestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinaan tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

- 1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;
- 2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka
- 3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(29.6.2021/649)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

38 § (21.5.2010/431)

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 39. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa

lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoina käsitellään uudelleen 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa

asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan ehdokaslistojen yhdistelmä, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti häiritsee yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnalla mukaisesti järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdo-

kaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kuntavaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhutelu-nimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa

vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (valtakunnallinen ehdokasrekisteri). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoasiainministeriölle jaettavaksi edelleen ennakkoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin.

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisaattaminen

Aluevaalilautakunnan tulee toimittaa aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

- 1) hyvinvointialueen kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja

vaalitoimitsijoille;

- 2) hyvinvointialueella ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille;

- 3) oikeusministeriölle.

(29.6.2021/649)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakkoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakkoäänestysoikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakkoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka joka on otettu rangaistuslaitokseen, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla.

Äänioikeutettu, jonka kyky liikua tai toimia

on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestyksen ajanjakso

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakkoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakkoäänestysajat

Ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyinä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n

jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;

- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiäänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakkoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Ennakkoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakkoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakkoäänestysasiakirjat

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (ennakkoäänestysasiakirjat), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä äänestyslippu on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on

turvattava vaalisalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänestyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakkoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakkoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakkoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimittava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakkoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiaänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäksi kotiaänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiaänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiaänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen taroitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;

- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestystai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä
- 4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitetun kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyn tavoin tieto siitä, ettei kotiaänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakkoäänestyspaikassa

Ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapautteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiaänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiaänestyksistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakkoäänestyksen aloittaminen ennakkoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoittauduttava ennakkoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakkoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä, hyvinvointialueensa tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen. (29.6.2021/649)

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakkoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;

- 2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuittausmerkintä;
- 3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiaänestysten lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestysten lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoaänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakkoaänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähten vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoaänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä

- 3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määräämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (lähetekirjeen kuittausmerkintä), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoaänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakkoaänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakkoaänestyspaikan nimi tai, jos ennakkoaänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaänestystenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiaänestysten vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakkoaänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoi-

tetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytyksettä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakkoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määräämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvien osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) ennakoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on

äänestänyt; taikka

- 4) kotiaäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuitausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulotettut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakkoäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (kirjeäänestysasiakirjat) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;

5) kirjeäänestyksen lähetekuori;

6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;
- 2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;
- 3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytyksettä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päätynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot

hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvitettävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämipaikka ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

- 1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja
- 2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäkseen kaksi 18 vuotta täyttänyttä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso,

lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvitettävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoittamansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuin- tai oleskeluvaltionsa postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren keskusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d §:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähete-kirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;
- 2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren tekniestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädettyin tavoin;
- 3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jäl-

keen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotus-

tila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleeille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimitamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävään:

- 1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkin tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;
- 2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;
- 3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäviksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;
- 4) sinetöimisvälineet;
- 5) vaaliluettelo; sekä

- 6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeutta ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

kunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluettelon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakielosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalislaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jolle se viivytä äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on

säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päällyksellä, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiiriin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaan.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput

viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemisen ja laskemisen keskeytystä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestäväan päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsemat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen

kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kuskakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;

- 6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; (2.4.2004/218)
- 7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)
- 8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaansa pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat

alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetyksen ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetyksen aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (29.6.2021/649)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksen muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)

Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestysalueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää enakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden

ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänen alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan äänenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kunta-vaaleissa keskusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaaliپیirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitettun äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä ennakkoäännet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan

läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurnaan. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (29.6.2021/649)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii koukouksissaan:

2) aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoressa on useampi tai muitakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin

oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;

- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (29.6.2021/649)

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10. Kunkin laskentaa suorittavan lautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja välity laskentatilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkeutumista.

Laskennassa mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskennan tu-

loksesta tiedotetaan vaalihuoneistojen sulkeutumisen jälkeen oikeusministeriön määrittämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijajyhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja

kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 § (8.5.2015/563)

Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

93 §

Varavaltuutetut

94 § (28.6.2013/496)

Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

95 § (28.6.2013/496)

Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen (8.5.2015/563)

96 § (29.6.2021/649)

Presidentinvaalia, aluevaaleja ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta presidentinvaalissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määrittämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammatinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaalipiirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

2) aluevaaleissa hyvinvointialueen jäsen ja kuntavaaleissa kunnan jäsen.

(29.6.2021/649)

102 § (8.5.2009/300)

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. (29.11.2019/1132)

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

103 § (29.6.2021/649)

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta, aluevaalilautakunta

tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menettelyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (8.5.2009/300)

Päätöksen tiedoksianto

Aluevaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. (29.6.2021/649)

105 § (8.5.2009/300)

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä aluevaaleissa myös aluehallituksella ja kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotointintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi 104 §:ssä säädetyin tavoin. (29.6.2021/649)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamiseen ja kuuluttamiseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 104

§:ssä säädetään.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

2) aluevaaleissa aluevaalilautakunnan ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

(29.6.2021/649)

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos aluevaalilautakunnan tai kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut lautakunta. (29.6.2021/649)

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakkoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamiseen sovelletaan muutoin, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.6.2021/649)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle, uusittavien

aluevaalien tuloksesta asianomaiselle aluevaltuustolle ja uusittavien kuntavaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle. (29.6.2021/649)

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

10 luku

Presidentinvaali

10 a luku (29.6.2021/649)

Aluevaalit

Aluevaalien ajankohta (29.6.2021/649)

143 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalien vaalipäivä

Aluevaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Ehdokasasettelu aluevaaleissa
(29.6.2021/649)

143 b § (29.6.2021/649)

Aluevaaleissa valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen

Aluevaalilautakunnan on kuulutettava, montako valtuutettua hyvinvointialueella valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

143 c § (29.6.2021/649)

Oikeus asettaa ehdokkaita aluevaaleissa

Aluevaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastavalla tavalla muodostaa yhteislistat.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa ehdokkaita hyvinvointialueella enintään valittavien valtuutettujen määrä kerrottuna 1,25:llä.

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

143 d § (29.6.2021/649)

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen aluevaaleissa

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen aluevaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella edustava yhdistys.

143 e § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen perustaminen aluevaaleja varten

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi aluevaaleja varten tarvitaan vähintään 50 äänioikeutettua, joilla on kotikunta hyvinvointialueella.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päävätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä aluevaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä hänen kotikuntansa;
- 3) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisella hyvinvointialueella äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, aluevaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus aluevaaleissa (29.6.2021/649)

143 f § (29.6.2021/649)

Vaaliasiamiehet aluevaaleissa

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla aluevaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, sovelletaan myös varamieheen.

143 g § (29.6.2021/649)

Ehdokashakemuksen jättäminen aluevaaleissa

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus aluevaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

143 h § (29.6.2021/649)

Puolueen ehdokashakemus aluevaaleissa

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;
- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen jäseniä hyvinvointialueella;
- 4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

143 i § (29.6.2021/649)

Ilmoitus vaaliliitosta aluevaaleissa

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet

ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus aluevaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

143 j § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus aluevaaleissa

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 143 h §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi;
- 3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

143 k § (29.6.2021/649)

Ilmoitus yhteislistasta aluevaaleissa

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoi-

tuksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävä tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen saa aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jos yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet sen käyttämiseen yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolurekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen (29.6.2021/649)

143 I § (29.6.2021/649)

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten kokonaismäärän sekä mittattömien äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.

Saatuaan I momentissa tarkoitetun ilmoituksen kaikkien kuntien keskusvaalilautakunnilta aluevaalilautakunta vahvistaa viipymättä aluevaalien tuloksen noudattaen, mitä 88–91 §:ssä säädetään vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä.

Aluevaalilautakunnan on tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä:

1) julkaistava vaalien tuloksen sisältävä

pöytäkirja valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

- 2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään maakuntavaltuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;
- 3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

143 m § (29.6.2021/649)

Varavaltuutettujen valitseminen

Varavaltuutettujen valitsemisesta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:ssä.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, aluevaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi.

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

12 luku

Europarlamenttivaalit

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamillaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määräämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määräämistä varten. (29.6.2021/649)

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 § (29.6.2021/649)

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitettusta asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluovutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;
- 3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä

vaalileimasinten, sinetöimisvälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)

- 4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakkoäänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;
- 5) ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;
- 6) vaalipiirilautakuntien kuluista.

(5.4.2002/247)

Hyvinvointialue vastaa aluevaalilautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista. (29.6.2021/649)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kuntavaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleista äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. (29.6.2021/649)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)

Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai -päi-

väksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakkoäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puoluekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)**Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta****193 §****Kaavat**

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettävälle asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §
**Ehdokasasettelun aikataulu
poikkeuksellisenä aikana toimitettavissa
vaaleissa**
195 § (21.12.2007/1263)**Tarkemmat säännökset**

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

14 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset****196 §****Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §**Siirtymäsäännökset**

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

23 §

Aluevaalit

Valtuutetut ja varavaltuutetut aluevaltuustoon valitaan hyvinvointialueella toimitettavissa vaaleissa (aluevaalit). Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Aluevaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisin. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998).

24 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää aluevaltuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä hyvinvointialueen asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 200 000	59
200 001–400 000	69
400 001–600 000	79
yli 600 000	89

Jollei aluevaltuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Aluevaltuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Aluevaltuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku mää-

räytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päätyessä talletettujen tietojen mukaan.

25 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen vaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, aluevaltuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen vielä valtuutetuksi kutsumattoman varavaltuutetun.

Jos aluevaltuusto ei ole päätösvaltainen valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, aluevaalilautakunnan on aluevaltuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja noudattaen, mitä 1 momentissa ja vaalilain 143 m §:ssä säädetään. Näin määrätyt varavaltuutetut osallistuvat aluevaltuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

28 §

Äänioikeus aluevaaleissa ja äänestys-oikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksessä

Äänioikeus aluevaaleissa on sillä Suomen, muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin

ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikunta-laissa tarkoitettu kotikunta kuuluu kyseiseen hyvinvointialueeseen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus aluevaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan.

Äänioikeus aluevaaleissa on lisäksi sillä Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla henkilöllä ja hänen perheenjäsenellään, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on asuinpaikka hyvinvointialueeseen kuuluvassa kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

- 1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettussa laissa säädetyllä tavalla; ja
- 2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

Äänestys oikeuteen hyvinvointialueella toimitettavassa kansanäänestyksessä sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään äänioikeudesta aluevaaleissa.

76 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen hyvinvointialueen luottamustoimeen on henkilö:

- 1) joka on kyseisen hyvinvointialueen asukas;
- 2) jolla on jollakin hyvinvointialueella äänioikeus aluevaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

77 §

Vaalikelpoisuus aluevaltuustoon

Vaalikelpoinen aluevaltuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi hyvinvointialuetta koskevia valvontatehtäviä;
- 2) hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö, joka toimii aluehallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen tai hyvinvointialueen liikelaitoksen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön;
- 4) hyvinvointiyhtymän jäsenenä olevan hyvinvointialueen aluevaltuuston osalta hyvinvointiyhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on kuitenkin vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

**Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa
ja pelastustoimea koskevan
uudistuksen toimeenpanosta
ja sitä koskevan lainsäädännön
voimaanpanosta 616/2021**

16 §

Ensimmäiset aluevaalit

Ensimmäiset aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Vaaleissa valittavan aluevaltuuston toimikausi alkaa 1 päivänä maaliskuuta 2022 ja kestää 31 päivään toukokuuta 2025. Vaaleissa valitaan valtuutettuja kullakin hyvinvointialueella hyvinvointialueesta annetun lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettu asukasluvun määräytymisajankohta on 31 päivä elokuuta 2021.

Ensimmäisiä aluevaaleja varten kukin aluehallintovirasto asettaa viipymättä tämän lain tultua voimaan kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten aluevaalilautakunnan, jonka jäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueen alueen kunnissa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Tähän aluevaalilautakuntaan sovelletaan muutoin, mitä vaalilain (714/1998) 12 a ja 12 b §:ssä säädetään.

Ensimmäisissä aluevaaleissa Helsingin kaupunki järjestää alueellaan ennakkoäänestyksen vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa ennakkoäänestyspaikoissa.

Ensimmäisissä aluevaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitetun kertakorvauksen.

LIITE 1d

Hallintolain säännöksiä esteellisyydestä sovelletaan keskusvaalilautakuntaan. Hallintolain muita säännöksiä, joita ei ole tässä esitetty, sovelletaan kaikkien vaaliviranomaisten toimintaan.

HALLINTOLAKI 6.6.2003/434

27 §

Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

28 §

Esteellisyyserusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisu-kulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

29 §

Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 §

Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

LIITE 2a1

*** 13.1.2022 092E28 Vantaa ***

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare
092 007B
VANTAAN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
ASEMATIE 7
01300 VANTAA

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin. Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen. Aika ja paikka Tid och ort / 202 Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus Valförrattarens/Valbestyrksebs ordförandes underskrift <i>Tuula Roos</i>	Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen. Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift <i>Ville Virtanen</i>
--	--

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

LESKINEN

HELMI MARJATTA

Vastaanottaja Mottagare

KITEEN KAUPUNKI

KESKUSVAALILAUSTAKUNTA

KITEENTIE 25

82500 KITEE

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

KITEENTIE 25

82500 KITEE

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort
1311 2022

Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförtrattarens/Valbestyrcksebs ordfrlandes underskrift

Kesälahden koulu Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LIITE 3

Lähtettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa Sinulla on äänioikeus
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka
Vantaa
312 Tikkurila
Vantaan opistotalo
Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika
23.1.2022 klo 9.00–20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 3.12.2021

Ilmoitus äänioikeudesta aluevaaleissa

Sinulla on äänioikeus 23.1.2022 toimitettavissa aluevaaleissa tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaika** na missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietäen edellytyksin laitos- tai kotiaäänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän sivun alaosasta sekä kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 12. - 18.1.2022 ja
ulkomailla 12. - 15.1.2022**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoiheen
www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Vaaliviranomainen

092 312 puh. 040 514 9558
Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 VANTAA
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.

Päiväys

13 / 1 2022

Ennakköäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vantaan kaupungintalo

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

ENNAKKOÄÄNESTYS
FÖRHANDSRÖSTNING

PRIORITY

LÄHETEKUORI
YTTERKUVERT

PIKAKIRJE

Expres

®

Postikuori

Postkuvert

Sivu nro
Sida nr

[illegible]

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.
Äänestäjien itse valitsevat avustajat Biträden som utsetts av de röstande	

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem	
Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☐ Luettu ja tarkastettu ☐ Uppläst och justerat
	Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande
	Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA
Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähetäjä
Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija	☒
Vaalitoimikunta	☐
Keskusvaalilautakunta	☐
Ulkoasiainministeriö	☐

Lähetysten vastaanottotoimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Toimipaikka

Postituspäivämäärä Lähetekuorien lukumäärä Postin kuittaus päiväys

<u>12</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 12.1.2022</u>
<u>12</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 12.1.2022</u>
<u>13</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 13.1.2022</u>
<u>13</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 13.1.2022</u>
<u>14</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 14.1.2022</u>
<u>14</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>11</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 14.1.2022</u>
<u>14</u> / <u>1</u> / <u>-22</u>	<u>21</u> kpl	<u>Armi Raunetsalo 14.1.2022</u>
<u> </u> / <u> </u> / <u> </u>	<u> </u> kpl	<u> </u>

Lähetäjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorien kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelähetysten lähetyslistaa postittaessa ei käytetä.
Vänd

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

Invalidiliitto ry
ESKE Esteettömyyskeskus
09/2020

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä sitä?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3,6 m ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kuramatossa tai -ritilässä enintään 5 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapistasta pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

LIITE 10

Eräitä määräaikoja vuoden 2022 aluevaaleissa

Vaalipäivä 23.1.2022

Ajankohta	1	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
1.8.2021 jälkeen		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
1.7.2021			Hyvinvointialueet perustetaan	2
1.7.2021 – 28.2.2022		Väliaikainen valmistelutoimielin	Osallistuu ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen; aluevaalilautakuntien hallinnollinen tukeminen	3
23.7.2021		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	4
23.7.2021		Puolue ja puolueyhdistys	Aluevaalien kampanja-aika alkaa	5
Viipymättä (viimeistään 30.9.2021 tiedoksi oikeusministeriölle)		Aluehallintovirasto	Aluevaalilautakuntien asettaminen kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten	6
31.8.2021		Digi- ja väestötietovirasto	Aluevaltuustoon valittavien valtuutettujen lukumäärän määräytyminen hyvinvointialueen asukasluvun perusteella.	7
Viimeistään elokuussa 2021		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.

1 Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (voimaantulolaki) 5 §

3 Voimaantulolaki 10 § 2 mom. 7) kohta

4 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

5 Puoluelaki (laissa 683/2010) 8 § 3 mom.

6 Voimaantulolaki 16 § 1 mom.

7 Voimaantulolaki 16 § 1 mom.

Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus aluevaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä aluevaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin ⁸		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
23.10.2021		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹⁰
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹¹

8 Vaalilain (714/1998) 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

9 Ks. alaviite 8

10 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

11 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 3 mom. ¹²
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta, vaalikelpoisuudesta sekä tietoa menettelystä äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi aluevaaleissa ¹³	22 §
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 2.12.2021 ennen kello 16	52.	Tietyt edellytykset täyttävät EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuudesta käyttää äänioikeutta aluevaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁴
3.12.2021 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.

12 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

13 Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

14 Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom.

Viimeistään 7.12.2021 ¹⁵	48.	Aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi aluevaalilautakunnan kokoushuoneistossa sekä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶	34 §
Viimeistään 7.12.2021 ¹⁷	48.	Oikeusministeriö	Puolueräkisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnalle	32 §
Viimeistään 8.12.2021	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
13.12.2021	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 14.12.2021 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaalilautakunnalle	143 g §, 143 i §, 143 k §
20.12.2021	34.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §
Viimeistään 22.12.2021 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §

15 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

16 Laki hyvinvointialueesta 113 §

17 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

22.12.2021 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 23.12.2021 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
23.12.2021 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
23.12.2021 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
23.12.2021	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
23.12.2021 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	18
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	19

18 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §.

19 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 30.12.2021	24.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
5.1.2022	18.	Vaalitoimitsija	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Viimeistään 7.1.2022 klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Viimeistään 10.1.2022	13.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten ratkaise- minen	25 § 1 mom.
Viipymättä oikaisuvaati- muksia koske- vien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annettu- jen päätösten antaminen tie- doksi asianosaisille ja, jos pää- tös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten rat- kaisemisesta mahdollises- ti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Itseoikaisuna tehdyistä päätök- sistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekiste- riin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainit- tujen päätös- ten jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Digi- ja väestötietoviras- ton itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja il- moituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut pää- töksen tiedok- si tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaati- muksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudel- le Digi- ja väestötietovi- raston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston pätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
11.1.2022 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	

Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 16	12.	Kotiaäänestyk- seen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää enna- kolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan kes- kusvaalilautakunnalle	55 §
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen kotimaassa	47 § 1 mom.
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
15.1.2022	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen ulkomaila	47 § 1 mom.
18.1.2022	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen kotimaassa	47 § 1 mom.
19.1.2022 klo 19 alkaen	4.	Oikeusminis- teriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänes- tysalueittain ja niiden toimitta- minen kuntien keskusvaalilau- takunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 21.1.2022 en- nen klo 19	2.	Kirjeitse äänes- tävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
21.1.2022 klo 19	2.	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänestys- ja kirjeää- nestysasiakirjojen tarkasta- minen siten, että perjantaina 21.1.2022 ennen kello 19 saa- puneet ennakkoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehdi- tään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestys- asiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilau- takunta	Hyväksytyjen kirjeäänes- tysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen uudelleen leimaaminen ja kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 22.1.2022 (kuitenkin ai- kaisintaan eh- dokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen)	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisien ennakkoilmoi- tuksen toimittaminen Valtion- talouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikam- panjan kuluista	²⁰

20 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Sunnuntai 23.1.2022 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 23.1.2022 aikaisintaan klo 10	VP	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänten (ml. kirjeään- ten) laskenta	86 § 1 mom.
Sunnuntai 23.1.2022 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
24.1.2022 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilau- takunta	Vaalipäivänä annettujen ään- ten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
26.1.2022 viimeistään klo 12 ²¹	3.	Keskusvaalilau- takunta	Kunnassa annettujen äänten lukumäärän vahvistaminen ja merkitseminen vaalitietojärjes- telmään	143 I §
26.1.2022 vii- meistään klo 18 aloitetta- vassa kokouk- sessa	3.	Aluevaalilauta- kunta	Vaalien tuloksen vahvistami- nen ja julkaiseminen sekä tu- loksesta tiedottaminen	143 I §
Vaalien tulok- sen vahvista- misen jälkeen		Oikeusminis- teriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	²²
6.2.2022		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien aluevaalien vaali- kampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²³
6.2.2022		Puolue	Aluevaalien kampanja-aika päättyy	²⁴

21 Vaalilain 143 I §:n mukaan keskusvaalilautakunnan tulee vahvistaa äänimäärät viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan. Jotta aluevaalilautakunnalle jäisi riittävästi aikaa tuloksen vahvistamiseen liittyviin tehtäviin, oikeusministeriö ohjeistaa keskusvaalilautakuntaa merkitsemään vahvistetut äänimäärät tuloslaskentajärjestelmään jo klo 12 mennessä.

22 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

23 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

24 Puoluelaki 8 § 3 mom.

14. päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosten ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosten ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
1.3.2022		Aluevaltuustot	Aluevaltuustojen toimikausi alkaa	²⁵
28.3.2022 ²⁶ (kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta)		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	²⁷

²⁵ Laki sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta 16 § 1 mom.

²⁶ Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta 5 §

Kun määräpäivä tai määrääjän viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

²⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

ALUEVAALIT

23.1.2022

Ennakkoäänestys:

Suomessa 12.–18.1.2022

Ulkomailla 12.–15.1.2022

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
